

SLOVENSKI GOSPODAR

Izhaja vsako sredo.
Cene: Letno Din 32.—, polletno
Din 18.—, četrtletno Din 9.—, ino-
zemstvo Din 64.—.
Poštno-čkovni rač. 10.603.

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Uredništvo in upravnništvo: Maribor, Koroška 5.
Telefon 2113.

Cene inseratov: cela stran
Din 2000.—, pol strani Din 1000.—,
četrt strani Din 500.—, 1/8 strani
Din 250.—, 1/16 strani Din 125.—,
Mali oglasi vsaka beseda Din 1.20.

Diktatura in prosveta.

Ko je bil Mussolini pozvan, da vzame krmilo italijanske države v svoje roke, je izjavil: »Prinašam vam ne ministrstvo, marveč vlado (un governo).« Vlada, kakor si jo je zamislil voditelj italijanskega fašizma in kakor jo izvršuje, je avtoritarna (diktatorska) vlada. Ljudstvo je samo predmet te vlade, govoriti ne sme ničesar, še manj odločevati. Demokracija (ljudovlada) je za fašizem pojem, ki ga prezira in mrzi. Mussolini porabi vsako priliko, da udari po demokraciji, za katero ne more najti dovolj prezirnih in zasmehljivih besed. Kakšno ulogo prisoja fašizem ljudstvu, najboljšo dokazujejo volitve v parlament, ki so po svetu še bolj proslule kakor volitve. V vsaj tako »voli«, da vsakokratna vlada dobi večino. Italijanski volilec pa sme samo reči: »da« ali »ne«. Ker jih je bilo malo, ki bi se »da« reči »ne«, dobi fašistični režim sijajno večino, ki jo proglašajo za plebiscit (ljudsko glasovanje).

Kakovost vsake vladavine se pokaže v sadovih, ki jih rodi. Ako bi demokracija po svojem bistvu — saj so izrodki povsod mogoči, pa se dajo odpraviti — v resnici bila tako slaba, kot jo predstavljajo diktatorski mogotci, bi morali biti sadovi fašizma veliko boljši, kot so sadovi, ki jih prinaša ljudovlada. Pa niso. V predzadnji številki našega lista smo stvarno dokazali, kakšna je gospodarska politika fašističnega, odnosno hitlerjevsk-ga režima. V Italiji in Nemčiji propada narodno gospodarstvo vedno bolj in bolj: narodno premoženje se zmanjšuje v naglem tempu (teku), bremena rastejo, dolgotrajno se namnožujejo, ljudstvo vedno bolj obubožava. Zgodovina dokazuje, da je avtoritativno (odločevalno), ne samo posvetovalno sodelovanje ljudstva pri reševanju gospodarskih vprašanj najboljši način urejevanja takšnih vprašanj. S frazami in s komandiranjem se gospodarska vprašanja ne rešujejo v splošno blaginjo: to dokazuje fašizem in nemški narodni socializem. Več oči več vidi, več glav več misli, diktatorski režim pa si domišlja, da je v njem utelešena pamet vsega naroda.

Diktatura komandira ne samo denarnici državljana, marveč tudi njegovi glavi. Kakor lončar z lonci, ravna diktatorski režim z glavami državljanov: vse glave morajo biti oblikovane po gotovem načinu, vsi morajo misliti po predpisanih pojmi, imeti samo od režima patentirane ideje, slediti v ja-

vnosti od zgoraj zaukazanim načelom. Zato v fašistično vladanih državah ni svobode znanosti, ni svobode tiska: knjiga in časopis, vse je pod strogo cenzuro. V Italiji so vsi časniki prešinjani z fašističnim duhom, ni med njimi nobene raznolikosti in pestrosti, temveč sama uniformirana dolgočasnost. V Nemčiji so iste razmere, ki so prišle z naglejšimi koraki ko v Italiji. Časopisje zatrtih strank (katoliškega centra, socialistov itd.) je zatrto ali ali pa je prenehalo vsled neprenehljivega terorja. Listi umirajo drug za drugim, kakor cvetlice, ki jim zmanjkuje solnca. Razvila se je oblika narodno-socialističnega lista, dolgočasnega po vsebini, ker se povsod piše isto in na enak način, ker se drugače pisati ne sme. Nemške knjige, ki se izdajajo pod sedanjim diktatorskim režimom, so poine fraz, brez jedra in soka. Knjižne založbe propadajo druga za drugo, med grafičnimi delavci (staveci, nameščenci v tiskarnah) je že več kot polovica brez posla in zaslužka.

Avtoritarna (fašistična, nacionalistična) država ne trpi nobene zasebne prosvetne iniciative (podvzetnosti). Dovoljene so samo takšne prosvetne organizacije, ki so fašistično-nacionalističnega duha in pod strogo kontrolo

nacionalističnih mogotcev. Mladinske organizacije pa bi morale imeti izključno fašistično-nacionalistični značaj, češ, da je vzgoja mladine zgolj pravica in dolžnost države. Vzgojne pravice in dolžnosti staršev in cerkve, so pogazene. Kar je storil italijanski fašizem s slovenskim in hrvaškim šolstvom in s prelepimi slovenskimi prosvetnimi organizacijami, to je pravcato kulturno barbarstvo. Znano je tudi, kako trdo in dolgo se je morala cerkev proti italijanskemu fašizmu boriti, da se verske mladinske organizacije od države tolerirajo (trpijo). V Nemčiji je ta boj sedaj na vrhuncu. Ako bi Nemčija ne imela tako odličnih, od božje previdnosti ji danih škofov, ki ne kleknijo pred terorizmom, bi že vse verske mladinske organizacije ležale na tleh, razbite in poteptane. V Nemčiji so razmere za katoliške cerkve tem bolj nevarne, kar tamkaj živi protestantovska večina, koje duh prevladuje v narodno-socialistični stranki, ki se istovetno z državo. Zenačilno teženje narodnega socializma hoče iz duš mladine iztrgati katoliško vero in zavest ter jo nadomestiti z duhom neke nemške vernosti. To je duh verske brezkrvnosti, brezbarvnosti, brezbožnosti, mlačnosti. To pa je nekatoliški in protikatoliški duh.

V NAŠI DRŽAVI.

Narodna skupščina je pričela dne 5. julija z razpravo zakona o mestnih občinah, s katerim je že imel opravka posebni odbor. Pregled o določbah novega zakona je podal g. notrajni minister Lazič Naglašal je, da je namenjen novi zakon za naših 74 mest. Novi zakon bo izenačil razne zakonske predpise glede mestnih samouprav in bo omogočil enotno organizacijo naših mest. Za bodoče se bo lahko ustanovalo mesto samo s posebnim zakonom. S prehodno dobo treh let bo omogočeno, da se vrnejo mesta pod zakon o vaških občinah. Število mestnih odbornikov bi naj bilo med 27 in 72. Dve tretjini bosta izvoljeni po predpiscu, 1. tretjino imenuje nadzorna oblast. Predsednik občine bo izvoljen neposredno kot nosilec liste. Če se izprazni mesto predsednika občine v času poslovne dobe občinskega odbora, potem voli novega predsednika odbor. Glede delokroga

mestnih občin vsebuje zakonski načrt le načelne odredbe, podrobnosti so pa prepustene mestnim statutom. Izvajanjem notrajnega ministra je sledila podrobna razprava. Zakon je bil sprejet od skupščine 6. julija.

Narodna skupščina je sprejela na svojih zadnjih sejah nekaj novih zakonov ter zakonskih sprememb. Dne 7. julija je bilo delo v skupščini končano, poslanci so se odpeljali na poletne počitnice in bo sklicana prihodnja seja pismeno. Senat bo nastopil počitnice prihodnji teden.

V DRUGIH DRŽAVAH.

Revolucionarno makedonsko stranko je bolgarska diktatorska vlada razpustila 8. julija. Uradno poročilo poziva vse Makedonce, da ostanejo dobri državljani in opustijo vsako revolucionarno delovanje.

Po krvavi in nasilni udašitvi name-ranega prevrata na Nemškem, Nemški kancler Hitler je zadušil z brezmejno nasilnostjo, katero je obsodil celotni kulturni svet, izvzemši italijanske fašiste, namravani prevrat. Število ustreljenih voditeljev narodno-so-

cialističnega gibanja, generalov, bivših ministrov in raznih drugih uglednih osebnosti se giblje med 80 do 300, ker istina v tej točki je doslej še svetu prikrita. Število vseh zaprtih znaša nad 3000. Od teh jih pride do 200 pred strankino sodišče, drugi bodo pa ostali zaprti po raznih taboriščih. Napadalni oddelki, ki so štelj nad 2 milijona mož, so razpuščeni in je prepovedana uniforma rjavih srajc. Podkancler Papen še ostane nadalje v vladi. Generali nemške redne vojske so protestirali proti Hitlerjevemu brezmejnemu nasilju in so mu izjavili, da se je postavila tokrat vojska na njegovo stran le radi tega, da je preprečila s svojim nastopom državljansko vojno. Za bodoče pa poveljniki vojske ne bodo trpeli, da bi se postopalo napram političnim krivcem brez vsakega sodnega postopanja in zagovora z ustrelitvijo. O Hitlerju piše časopisje, da je potrj, ker se zaveda, da sedi njegov režim na sodu, ki je napolnjen z za eksplozijo pripravljenim smodnikom občega nezadovolja in posebno še pa iz lastnih vrst! Neusmiljeno prelita kri voditeljev lastne stranke nikakor ne bo pozabljena in je Hit-

lerjevo vladanje le vprašanje: kedaj in kako bosta izbruhnili nad njegovim 17mesečnim početjem z vladnega mesta — obračun in maščevanje? Govori se tudi o odstopu Hindenburga kot predsednika republike, kar bi se naj zgodilo, če Bog poprej ne odpokliče nevarno bolehnega g. predsednika, na njegov 87. rojstni dan 2. oktobra t. l. Mogoče, da bo mesto predsednika po Hindenburgovi smrti ali odstopu — ukinjeno ter predsedniški posli prenešeni na Hitlerja. Imenujejo kot bodočega predsednika tudi sedanjega vojnega ministra — generala Blomberga.

Francoski zunanji minister se je pripeljal 7. julija v London, kjer bo imel posvetovanja z angleškimi državniki.

Komunistični nemiri na Holandskem in predvsem v Amsterdamu so trajali nekaj dni v minulem tednu. Nemire je izzvalo lačjedelniško delavstvo radi nezadovolja zaradi znižanja podpor brezposelnim. V spopadih s policijo in vojaštvom je bilo v noči od 6. na 7. julija 14 ljudi ubitih, 60 hudo ranjenih, nad 300 lažje. Vojaštvo in policija sta že vzpostavila red ter mir.

Evharistični shod. Letos se vrši svetovni evharistični shod, ki je 32., v Buenos Airesu, glavnem mestu Argentine (v južni Ameriki), in sicer od 10. do 14. oktobra. Prvi svetovni evharistični shod je organizirala francoska gospodinja Marija Marta Tamisier in so ga praznovali v severnofrancoskem mestu Lille, blizu katerega je še danes za poslenih veliko slovenskih izseljencev in zlasti v mestu Lens ter posebej v vasi Lievin. Praznovali so ga leta 1881 v dneh od 28. do 30. junija. Glavni Tamisierin svetovalec je bil slavni slepi duhovnik Gaston Ségur, ki je takole razložil pomen evharističnih kongresov: »Svetovni evharistični kongresi so izključno verske manifestacije, ki hočejo s pomočjo molitve, govorov in znanstvenih razprav povdariti in poglobiti vernost krščanskega ljudstva in posebno v češčenju Jezusa v posvečeni hostiji iščejo zdravila in pomoči nadlogam sedanjega časa.« Od leta 1881 dalje, ko so se svetovni evharistični kongresi začeli, so jih z velikimi svečanostmi praznovali po skoro vseh velikih in važnih mestih sveta. Leta 1888 v Parizu, 1890 v Antwerpnu v Belgiji, 1893 v Jeruzalemu, 1898 v Bruslju, l. 1899 in 1914 v Lurdu, 1905 v Rimu, l. 1909 v Kölnu, 1910 v Montrealu, 1911 v Madridu, 1912 na Dunaju, 1924 v Amsterdamu, 1926 v Čikagi, 1928 v Sidneyu (v Avstraliji), 1930 v Kartagi, l. 1932 v Dublinu na Irskem, kjer je bilo ob tej priliki razdeljenih preko 4 milijone svetih obhajil. V Buenos Airesu se vršijo za kongres velikanske priprave, ker računajo na to, da bo ob tej priliki prišlo v mesto preko milijona tujcev. V Argentini je veliko slovenskih naseljencev, med njimi Hrvatov in Slovencev, ki bodo nastopili na kon-

gresu kot lastna narodna skupina. — Poleg svetovnih evharističnih shodov so tudi narodni (za kak narod), škofijski, pokrajinski in dekanjski. V naši škofiji so se v 3 preteklih letih vršili pokrajinski, odnosno dekanjski evharistični shodi. Kot slovesen zaključek teh shodov se bo vršil za vso lavantinsko škofijo velik škofijski evharistični shod v Mariboru 7. in 8. septembra tega leta. Poklicani činitelji naj po posameznih krajih store vse, kar je potrebno, da bo udeležba na tem kongresu čim največja in potek čim veličastnejši. Namen temu shodu je: čast Zveličarju, ki je kot Bog-človek resnično pričujoč v Evharistiji! Verska obnovitev našega ljudstva, osobito naše mladine po presv. Evharistiji!

Pismo poljskega kralja Sobieskega. Nedavno je bilo najdeno v italijanskem mestu Massa Carrara pismo, ki ga je pisal slavni poljski kralj Jan Sobieski, zmagovalac nad Turki pred Dunajem leta 1683, italijanskemu kardinalu

Cibu. V pismu, ki ga je kralj Sobieski pisal dan po slavni zmagi pred Dunajem, se med drugim izvaja naslednje: »Dolžnost mi je, da Vaše presvetlo gospodstvo prejme od nas samih obvestilo o znameniti zmagi, ki jo je večeraj dal Gospod Bog krščanskemu orožju pred Dunajem po osemurni bitki zoper vojsko 180.000 muslimanskih vojakov. Posrečilo se mi je istočasno osvoboditi Dunaj od oblege pred obljubljenim časom, kakor tudi osvoboditi brezštevne ujetnike, uničiti večji del sovražnikov, zapleniti glavne zastave teh čet skupno z zastavami vezirja (ministra - vojskovodje), tudi vse topove, njegove lastne konje, orožje in šotore. Kratko: po krvavi bitki, ki je trajala nepretrgoma 8 ur, je pobegnil vezir in ostanek njegovih vojakov, jaz pa sem postal gospodar vsega njihovega tabora. Sedaj zasledujem ostali del sovražnikov, ki bežijo, v zaupanju v Boga, da bo dal moč moji roki, da jih do konca uničim. Želim vam od Gospoda Boga vsako višjo radost. Dunaj, 14. septembra 1683. Ivan, kralj.«

Krščansko to ni. V Braziliji — v južni Ameriki — je »Narodni svet za kavo« objavil poročilo, da se je do 15. aprila 1934 uničilo 26,561.000 bal kave. Namen tega uničenja je, da se prepreči nadaljno padanje kavine cene. Siromašni konsumenti kave — ki kavo uživajo — bi se padanja cene veselili, kavini baroni pa tudi ne bi preveč osiroteli, ako bi cena ne bila previsoka. Še vedno bi lahko obdržali svoje avte, svoje ladje, hočili na letovišča, na love, uganjali razne športe itd. Toda nizke cene dajejo prenizek dobiček: torej se mora ta dragoceni dar narave uničiti! Kako bi se brezposelni, ki gladujejo, tega daru veselili, ako bi ga dobili poceni! Toda brezsrčni kapitalizem ni sposoben za tisto plemenito čuvstvo, ki teži za zmanjšanjem in lajšanjem bede delovnih slojev. Dobitek, visok dobiček je za njega vse. Ako bi ti ljudje bili krščanskega mišljenja, bi bedne in stiskane smatrali za svoje brate, h katerim se je treba skloniti v njih pomanjkanju. Ko bi molili Oče naš, bi spoznali, da je Bog oče vseh. Tako pa samo razširjajo in poglobljajo brezdno med siromaštvom in bogastvom.

Gladovna stavka v Trbovljah.

Ubogi trboveljski rudarji, neprestano jim zmanjšujejo s krvavimi žulji in v vedni smrti nevarnosti zaslužene prejemke, ki so dosedaj komaj zadostovali za pičlo hrano, da o obleki ter drugih potrebščinah niti ne govorimo. Ponovno prikrajšanje mezd delavcev ter nastavljenecv v vseh podjetjih območja Trboveljske premogovne družbe je povzročilo pri vseh prizadetih obupen korak, ki je posebnost ter redkost v prebridki zgodovini delavskih zatirancev.

Zadnje dni je oznanila Trboveljska družba, da mora znižati plače ter dajave vsem rudarjem ter nastavljenecv z ozirom na padec cen premogu ter sploh radi skrajno slabega trgovskega poteka. Če bi se pa položaj na premogovnem trgu ne zboljšal v kratkem, bi

morala družba obrat še bolj skrčiti ter še več rudarjev odpustiti.

Dosedajni prejemki rudarjev so bili, kakor že omenjeno, itak tako pičlo odmerjeni, da niso bili zadostni za prehrano delavskih družin in je na tisoče rudarjev trpelo občutno pomanjkanje nekaj mesecev. Ponovna krčenja ter odtegovanja so prisilila uboge trpine v gladovno stavko, ki je zasledovala cilj: Ze naznanjena znižanja denarnih prejemkov in dajatev ukiniti.

V večini jam Trboveljske družbe delajo rudarji po 8 ur in v treh šiftilih. Ko je nastopil v torek dne 3. jul. drugi šiftil podzemeljsko delo, je izjavil prvi, da ne bo zapustil jam in je ostal na svojem mestu. Rudarji so resno povdarili, da ne bodo ne jedli, ne pili in bodo ostali v jamah, dokler jim ne do-